

Immár negyedszázada, hogy először találkoztam Monok Istvánnal, ám bármennyire különös, még soha nem láttam az arcát! Az igazit. Vonásait elrejtette előlem prófétaszakállá. Minél alaposabban ismerem – hála most e bibliográfiának is –, annál jobban csodálom és tisztelem viszont tudományszervezői, kutatói arcélét. Monok István egész eddigi életét a könyv határozza meg: e spirituális és szakrális tárggyal kel, azzal (is) fekszik; szereti, gyűjti, kutatja, írja, szerkeszti, őrzi, hozza-viszi, ha kell titokban, határokon keresztül. Ez a múlt, a jelen, s minden bizonytal a jövő is.

Bibliofil, bibliotékárius, bibliográfus, bibliomán.

De nem tartozik a bibliotáphi, azaz a könyvkoporsók kasztjába, akik Szenci Molnár Albert szerint „oly emberek, kik midőn valami jó könyveket kaphatnak, senkivel nem közlik, hanem csak magoknak titkon olvassák”. Már megvalósult hasonmás-kiadási terve, Corvina-digitalizálási programja arról tanúskodik, hogy legszebb kódexeinket igyekszik páncélszekrénybörtönükből kimenekíteni és a szélesebb olvasóközönséghez is eljuttatni. Azt szeretné, azért dolgozik fáradhatatlanul, hogy minél több Magyarországon vagy a Kárpát-medencében valaha is létezett könyv kerüljön elő a még ma sem teljesen feltárt családi, intézményi vagy egyházi könyvesházak mélyéről, vagy legalább hír adassék róluk a könyvjegyzékek, hagyatéki leltárak és testámentumok lapjairól. Hogy igazolják: nálunk is birtokolták, használták, olvasták őket, „néma mesterekként” tanítva hatottak szellemi életünkre, Európához fűztek bennünket. A könyvpusztításban oly élenjáró régiókban eme polcokon sorakozó vagy csak címükről ismert kötetek egy részben eltűnt olvasmányvilágról tudósítanak.

Monok István, tanítványai és kollégái csapatával ezt a könyv- és műveltséganyagot, a „Bibliotheca Hungaricá”-t próbálja feltámasztani. Ha csak a kezdeményezésére vagy szerkesztésében-társszerkesztésében megjelent vállalkozásokból szemelgetünk, akkor is látványos sorozatok, nagyszabású vállalkozások idéződnek fel bennünk: *A Kárpát-medence kora újkori könyvtárai*, *A könyves kultúra, XIV–XVII. század*, *Amor Librorum*, *Könyvtártörténeti Füzetek*, *Olvasmánytörténeti Dolgozatok*, *Margaritae Bibliothecae Nationalis Hungariae*, *Nemzeti Téka*, *Libri de libris*. A méltán híres Herepei János-Keserű Bálint-féle szegedi *Adattár*-sorozat könyv- és könyvtártörténeti darabjai. Az első *Lymbus* és a megújult *Lymbus*.

Monok Istvánt egész eddigi élete és munkássága arra predesztinálta, hogy ő legyen az Országos Széchényi – a Nemzeti – Könyvtár fő őre, ahogy a nálunk boldogabb népeknél mondják, „the National Librarian”, ő legyen az, akiből csak egy van, a Nemzet Könyvtárosa.

Tanulmányok, könyvjegyzékközlések, könyvtárrekonstrukciók készítése, külföldi könyv- és kéziratárak búvárlása során sajátította el a könyv-, olvasás- és könyvtártörténet, könyvtárműködés legfontosabb elemeit, ismerte meg a könyvtár lelkét. A hazai olvasmányok adatbankjának létrehozása mellett a könyvtári szolgáltatás jövője, a digitális adatmentés, s a XXI. századi vágy, a ritkaságokhoz, külhoni bibliotékák kéziratához és nyomtatványaihoz való könnyű otthoni hozzáférhetőség is foglalkoztatja. Ha külföldi kolléga társai és a hazai költségvetési lehetőségek nem hagyják cserben, akkor megvalósíthatja nagy álmát, az európai könyvtörténeti központot. A budai Várban. Ha áll még...

Monok István ötvenéves korára a magyar könyvtörténet kutatásának meghatározó egyénisége lett. A külföldi nemzeti és nagy tudományos könyvtárak vezetői között is előkelő hely illeti meg. Tanítványainak újabb és újabb generációi a magyar könyvtárügy jeles munkásai és kutatói.

Munkája folytatásához kívánunk szerencsés konstellációt. Mert koncepciója és kondíciója van hozzá. Talán kevesen tudják róla, hogy pályafutását súlyemelőként kezdte... Minerva vigyázza lépteit!

Jankovics József